

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: «Функціонування та розвиток кредитного ринку України»

Виконав: студент II курсу, групи ФБСст-21
спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Шкаврітко В.В.

Керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів

Кохан І.В.

Рецензент: к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів менеджменту і маркетингу

Шурпа С.Я.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Err
or! Bookmark not defined.	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ	6
1.1. Сутність і зміст кредитного ринку та його місце у фінансовій системі країни.....	6
1.2. Умови та особливості функціонування кредитного ринку	14
1.3. Формування інфраструктури кредитного ринку в Україні	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	26
2.1. Загальна характеристика комерційної діяльності АТ «АКЦЕНТ-БАНК».....	26
2.2. Оцінка ефективності кредитної політики АТ «АКЦЕНТ-БАНК».....	31
2.3. Оцінка ролі банківських установ у функціонуванні кредитного ринку України.....	39
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ.....	42
3.1. Визначення основних проблем та викликів функціонування кредитного ринку	42
3.2. Напрями оптимізації функціонування кредитного ринку в Україні.....	46
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТОК А.....	57

ВСТУП

Функціонування та розвиток кредитного ринку в Україні є важливою темою для дослідження з огляду на значення цього сектору для економічної стабільності та зростання країни. Кредитний ринок відіграє ключову роль у фінансовій системі, забезпечуючи підприємствам та приватним особам доступ до необхідних фінансових ресурсів. Цей доступ є критично важливим для підтримання економічної активності, інвестиційної діяльності та споживання, що в свою чергу стимулює економічне зростання та розвиток.

Останні роки були особливо складними для кредитного ринку України через політичну та економічну нестабільність, викликану як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Військові конфлікти, корупція та нестабільність банківської системи значно вплинули на доступність та умови кредитування. У цих умовах вивчення функціонування кредитного ринку набуває особливої актуальності для розробки ефективних політик і стратегій, які могли б стабілізувати та розвивати цей сектор.

Значну роль у цьому контексті відіграють також міжнародні фінансові інституції, які надають Україні кредити та технічну допомогу. Дослідження механізмів взаємодії з цими інституціями та впливу їх політики на український кредитний ринок є важливими для розуміння загальної картини та розробки рекомендацій для підвищення ефективності співпраці. Аналіз умов надання міжнародних кредитів, їх впливу на макроекономічні показники та стійкість фінансової системи може дати цінні вказівки для подальших реформ.

Крім того, сучасні виклики, такі як глобалізація, цифровізація та зміни регуляторних вимог, вимагають постійного моніторингу та адаптації кредитного ринку. Дослідження в цій сфері дозволяють виявити нові тренди, ризики та можливості, пов'язані з впровадженням інноваційних фінансових технологій та продуктів. Це важливо для підвищення

конкурентоспроможності українського кредитного ринку та його інтеграції в глобальну фінансову систему.

Таким чином, актуальність дослідження функціонування та розвитку кредитного ринку в Україні обумовлена необхідністю забезпечення економічної стабільності, залучення інвестицій, ефективного використання міжнародної фінансової допомоги та адаптації до сучасних викликів. Глибокий аналіз цього сектору може надати цінні рекомендації для політиків, регуляторів та учасників ринку, сприяючи підвищенню його стійкості та ефективності.

Мета роботи полягає у тому, щоб дослідити функціонування та розвиток кредитного ринку в Україні;

Для виконання мети бакалаврської роботи ставимо такі **завдання**:

1. Визначити поняття «кредитного ринку» та його основних функцій;
2. Здійснити аналіз основних моделей та підходів до функціонування кредитного ринку;
3. Вивчити теоретичні аспекти розвитку кредитного ринку в контексті української економіки;
4. Дослідити загальну організаційно-економічну характеристику підприємства АТ «АКЦЕНТ-БАНК»;
5. Проаналізувати кредитного портфолію та здійснити оцінку кредитних ризиків підприємства АТ «АКЦЕНТ-БАНК»;
6. Оцінити ефективність кредитної політики АТ «АКЦЕНТ-БАНК»;
7. Визначити основні проблеми та викликів, з якими стикається кредитний ринок в Україні;
8. Здійснити аналіз можливих шляхів подолання проблем та стимулювання подальшого розвитку кредитного сектору;

Об'єктом дослідження є кредитний ринок України;

Предметом дослідження є функціонування та розвиток кредитного ринку в Україні;

Методологічна база дослідження. У роботі було використано огляд науково-економічної літератури, сортування, аналізу та порівняння.

Теоретична база (роботи вчених, погляди яких вплинули на позицію автора);

Інформаційно-аналітична база. (джерела і матеріали, на базі яких виконана бакалаврська робота);

Практичне значення дослідження. функціонування та розвитку кредитного ринку в Україні полягає у розробці ефективних інструментів та рекомендацій для підвищення стабільності та стійкості фінансової системи. Це дослідження може надати детальну картину сучасного стану кредитного ринку, виявити його слабкі місця та запропонувати шляхи їх усунення. Зокрема, аналіз проблем і викликів, з якими стикаються банки та інші фінансові установи, дозволить розробити більш точні регуляторні та наглядові механізми, спрямовані на запобігання фінансовим кризам та забезпечення прозорості і надійності кредитних операцій.

Дослідження також має важливе значення для розвитку бізнесу та підприємництва в Україні. Завдяки рекомендаціям щодо поліпшення умов кредитування, підприємці зможуть отримувати необхідні фінансові ресурси на вигідніших умовах, що сприятиме розширенню їхньої діяльності, створенню нових робочих місць та загальному економічному зростанню. Аналіз новітніх тенденцій у сфері фінансових технологій та впровадження інноваційних продуктів може стимулювати розвиток нових бізнес-моделей і сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських компаній на міжнародному ринку.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Робота представлена на _ сторінках друкованого тексту, а також включає в себе _ джерело зі списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ

1.1 Сутність і зміст кредитного ринку та його місце у фінансовій системі країни

Кредитний ринок відіграє ключову роль у сучасній економіці, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами господарювання. Вивчення поняття кредитного ринку та його основних функцій є надзвичайно важливим для розуміння механізмів, що забезпечують економічне зростання і стабільність. Визначення цього поняття дозволяє краще зрозуміти, як функціонують фінансові системи і які фактори впливають на їх ефективність.

Сучасна економічна наука пропонує різні підходи до визначення кредитного ринку. Різні автори наголошують на різних аспектах цього поняття, але загалом погоджуються, що кредитний ринок – це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємовідносини між тими, хто потребує фінансових ресурсів, та тими, хто може їх надати. Це включає як приватних осіб, так і підприємства та організації, які взаємодіють через різноманітні фінансові інститути та інструменти. Важливим є також розуміння кредитного ринку як складного комплексу, що включає різні ринки платіжних засобів і боргових зобов'язань [6].

Однією з основних функцій кредитного ринку є забезпечення ліквідності економічних суб'єктів. Це досягається через надання позик на певних умовах, що дозволяє підприємствам і приватним особам задовольняти свої фінансові потреби у коротко- та довгостроковій перспективі. Крім того, кредитний ринок сприяє ефективному розподілу фінансових ресурсів, направляючи капітал туди, де він може бути

використаний найбільш продуктивно. Це стимулює інвестиції та сприяє економічному розвитку.

Важливою умовою ефективного функціонування кредитного ринку є наявність системи регулювання та нагляду, яка забезпечує прозорість і надійність фінансових операцій. Регуляторні механізми допомагають зменшити ризики та забезпечити стабільність фінансової системи. Таким чином, розуміння поняття кредитного ринку та його функцій є необхідним для формування ефективних економічних політик і прийняття обґрунтованих рішень у сфері фінансів.

Визначенням кредитного ринку, особливостями його функціонуванням займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Власо Д. [3], Гонта О. [10], Дубина М. [4], Ходаковська В. [2], Шелудько В. [4], Шишкіна О. [5], Courchane M. [6], Doan T. [7], Ranjula B. [8], Sági J. [9]. Проте, незважаючи на численні наукові дослідження щодо визначення теоретичних засад обґрунтування сутності кредитного ринку та практичних засад активізації розвитку його розвитку в Україні, актуальними залишаються питання поглиблення розуміння природи такого ринку та особливостей його виникнення та розвитку поглядів щодо його сутності.

Дефініція «кредитний ринок» стала досить поширеною. Проте, в економічній літературі та практиці часто не розкривається зміст цього поняття, дослідники зазвичай сприймають його як само собою зрозуміле. У кращому випадку вони обмежуються визначенням кредитного ринку, але при цьому існують значні відмінності в поглядах на його зміст. Різні підходи економістів до визначення кредитного ринку свідчать про те, що його зміст залишається недостатньо теоретично опрацьованим, що зумовлює необхідність подальших досліджень цього явища [4].

У процесі суспільного розвитку зміст поняття «ринок» зазнавав змін. Спочатку ринок сприймався як місце торгівлі, але з розвитком товарно-грошових відносин поступово формувалося нове розуміння ринку як форми товарно-грошового обміну. Енциклопедичні видання того часу закріплювали

два основні значення терміна «ринок»: по-перше, як місце роздрібною торгівлі, і по-друге, як сферу товарного обміну.

У подальших економічних публікаціях визначення ринку трансформувалися. Ринок стали інтерпретувати як механізм або процес, що зумовлює купівлю товарів шляхом їх обміну на гроші. Зокрема, були представлені такі визначення ринку: [5]

- взаємний процес обміну товарів та грошей, а також сфера обігу, де реалізуються зазначені процеси;

- процес взаємодії індивідів за умов поділу праці;

- сукупність продавців та покупців, які взаємодіють шляхом обміну; механізм для організації впорядкованого обміну товарами або послугами.

Кредитний ринок - це механізм, що встановлює зв'язки між підприємствами та громадянами, які потребують фінансових ресурсів, та тими, хто може надати ці кошти на певних умовах. Крім того, це об'єднання ринків різних платіжних засобів. У розвинених ринкових економіках кредитні угоди забезпечуються, з одного боку, кредитними установами, такими як комерційні банки, які беруть у борг і надають позички, і з іншого боку, інвестиційними організаціями, які випускають і обертають різні боргові зобов'язання на спеціалізованому ринку цінних паперів.

Згідно з Ходаковською В. П. [2], кредитний ринок є механізмом, який встановлює зв'язки між підприємствами та громадянами, що потребують фінансових ресурсів, та тими організаціями і громадянами, які можуть надати ці кошти на певних умовах. Також кредитний ринок є об'єднанням ринків різних платіжних засобів. У розвинених ринкових економіках кредитні угоди забезпечуються, по-перше, кредитними установами (комерційними банками або іншими установами), що беруть у борг і надають позички, і, по-друге, інвестиційними або подібними організаціями, які випускають і обертають різні боргові зобов'язання на спеціалізованому ринку цінних паперів.

Маслова С. О. визначає кредитний ринок як механізм, через який встановлюються взаємовідносини між підприємствами та громадянами, що потребують фінансових ресурсів, та організаціями і громадянами, які можуть надати необхідні кошти на певних умовах. Це дозволяє зробити висновок, що кредитний ринок є специфічною сферою економічних відносин, де об'єктом операцій є капітал, наданий у позику на визначених умовах.

Для функціонування кредитного ринку необхідні кредитори, які мають тимчасово вільні грошові кошти, та позичальники, здатні вчасно та повністю виконати свої зобов'язання перед кредиторами. Важливою умовою функціонування кредитного ринку також є наявність системи регулювання цих відносин [1].

Аналіз підходів до визначення кредитного ринку показує, що деякі автори концентруються лише на одній особливості цього явища – об'єкті або суб'єктах ринкових відносин, що призвело до появи таких визначень «кредитного ринку»: сфера ринкових відносин, де акумулюються, розподіляються та перерозподіляються кредитні ресурси; сукупність фінансових інститутів, що здійснюють операції, пов'язані з кредитуванням.

Однак, з цими трактуваннями кредитного ринку важко погодитися. Визначення кредитного ринку як сукупності фінансових інститутів не лише звужує його зміст до суб'єктів відносин, а й обмежує його фінансовими установами, виключаючи нефінансові організації та домашні господарства, які відіграють важливу роль у відносинах кредитного ринку [11].

Деякі з наведених визначень кредитного ринку не повністю розкривають його сутність, хоча вони визначають місце кредитного ринку в системі ринкових відносин та описують його структуру. Як приклад можна навести визначення кредитного ринку як частини фінансового ринку, що утворює ринок позичкового капіталу і включає ринок фінансових посередників, ринок довгострокових кредитів та фінансовий ринок [12].

У деяких трактуваннях кредитного ринку розглядаються об'єкти та суб'єкти кредитних відносин, але мета та спосіб їх організації залишаються

за межами цих визначень. Такі визначення сприймають кредитний ринок як організовані відносини між позичальниками та кредиторами, обумовлені рухом тимчасово вільних грошових коштів на умовах платності та поверненості [13].

Інше визначення цього ж типу описує кредитний ринок як організаційну форму, що забезпечує балансування кредитної пропозиції та попиту в економіці, яка розвивається за ринковими принципами.

Сутність будь-якого явища як системи визначається його функціями, які фактично його реалізують. Проте поняття «функція» є вужчим за поняття «суть», оскільки функція відображає лише окремі характеристики суті, ті, що відрізняють досліджуване економічне явище чи процес від інших економічних категорій. Функція конкретизує призначення цього явища та доводить доцільність його існування, слугуючи способом практичної реалізації його призначення.

Функції, як прояв впливу кредитного ринку на навколишнє економічне середовище, визначають його суспільне значення, тобто ту діяльність, яку він виконує у суспільстві. Кредитний ринок сприяє зростанню виробництва та підвищенню товарообігу, прискорює рух капіталів усередині країни, трансформує грошові заощадження у капіталовкладення, дозволяє реалізувати науково-технічні новинки, оновити або модернізувати основний капітал тощо [16].

Функції кредитного ринку не тільки сприяють його консолідації як цілісного явища, але й виокремлюють його з-поміж інших економічних явищ у самостійну категорію. Вони демонструють, як кредитний ринок впливає на економіку, забезпечуючи її динамічний розвиток та стабільність. Завдяки функціям кредитного ринку стає можливим його чітке відмежування та розуміння як самостійного економічного явища [15].

Саме специфіка функціонування кредитного ринку та його вплив на економічне середовище дозволили науковцям виділити п'ять основних функцій кредитного ринку [2, 14]:

1. По-перше, це обслуговування товарного обігу через кредит, що сприяє безперервності економічних процесів і зменшенню тимчасових розривів між виробництвом та реалізацією продукції.

2. По-друге, кредитний ринок здійснює акумуляцію грошових заощаджень підприємств, населення, держави та іноземних клієнтів, створюючи основу для подальшого фінансового розвитку та інвестиційної діяльності.

3. Третя функція полягає у трансформації грошових фондів безпосередньо в позиковий капітал і їх використанні у вигляді капіталовкладень для обслуговування процесу виробництва, що забезпечує підтримку та розвиток виробничих потужностей.

4. Четверта функція забезпечує обслуговування держави і населення як джерело позикового капіталу для покриття державних і споживчих потреб, дозволяючи фінансувати дефіцит бюджету та задовольняти споживчі запити.

5. Нарешті, п'ята функція полягає в прискоренні концентрації та централізації капіталу, сприяючи утворенню потужних фінансово-промислових груп, що підвищує конкурентоспроможність економіки і стимулює її розвиток.

Поряд із традиційними поглядами на визначення функцій кредитного ринку, підхід Саввиної О.В. заслуговує на увагу, оскільки вона запропонувала власне бачення цієї проблеми [25, с. 15]. Автор виділяє три групи функцій: ринкові, фінансові та специфічні (рисунок 1.2).

Перша група – ринкові функції – включає функції, притаманні будь-якому ринку. До цієї групи Саввина віднесла функції ціноутворення, інформаційну та розподільчу, які є характерними для всіх ринкових механізмів, включаючи ринки товарів і послуг, а отже, і кредитний ринок. Друга група охоплює функції фінансового ринку, які також властиві кредитному ринку: акумуляційну, інвестиційну та накопичувальну. Третя група складається з функцій, які притаманні лише кредитному ринку: трансформаційної та кредитування витрат.

Функція ціноутворення проявляється у формуванні цін на кредити та інші кредитні послуги під впливом попиту та пропозиції. Ціни на кредитному ринку інформують його учасників про надлишок або дефіцит ресурсів.

Інформаційна функція кредитного ринку є надзвичайно важливою. Учасники, реальні та потенційні, отримують та аналізують інформацію, надану ринком, для прийняття рішень щодо здійснення кредитно-депозитних операцій чи відкладання їх до кращих часів. Інформація з ринку накопичується, систематизується та аналізується інформаційними, рейтинговими та аналітичними агентствами, що перетворює її у специфічний продукт – товар, який купують суб'єкти кредитного ринку. Це включає аналітичні огляди, прогнози, статистичні бюлетені, рейтинги банків та інших фінансово-кредитних установ, дані про злиття та поглинання тощо.

Рис. 1.1. Функції кредитного ринку

Розподільна роль кредитного ринку проявляється у здатності ефективно розподіляти ресурси, керуючись інтересами підприємств щодо

максимізації доходів, зниження витрат та управління ризиками інвестицій. Учасники ринку, отримуючи кредити або інвестуючи в цінні папери, розміщують свої кошти з максимальною користю для себе.

Фінансові функції кредитного ринку включають накопичення, інвестиційну та активну. Кредитний ринок сприяє накопиченню грошових ресурсів, які формуються з капіталів банків та фінансових установ, а також залишків на рахунках фізичних та юридичних осіб. Ця функція надзвичайно важлива, оскільки накопичені кошти є основою інвестиційної діяльності учасників ринку, роблячи кредитний ринок ключовим фактором економічного розвитку країни.

Інвестиційна функція кредитного ринку є наслідком функції накопичення ресурсів. Інвестиції в довгострокові проекти, нерухомість, цінні папери вітчизняних та іноземних компаній, а також створення та розвиток нових підприємств є важливим аспектом банківської діяльності. Оскільки капітал банків та інших фінансових установ в значній мірі формується з приваблених коштів клієнтів, їх інвестиційна діяльність піддається жорсткому контролю держави для забезпечення фінансової стабільності та захисту коштів клієнтів.

Функція накопичення кредитного ринку полягає в тому, що суб'єкти ринку нагромаджують грошові кошти з метою їх подальшого росту.

Серед специфічних функцій кредитного ринку можна виокремити функції перетворення коштів та фінансування витрат. Функція перетворення грошових ресурсів у позичковий капітал забезпечує джерела фінансування матеріального виробництва національної економіки. Шляхом залучення вільних грошових коштів в одних суб'єктів ринку та їх надання в позику іншим, банки та інші фінансові установи перетворюють як терміни, так і розміри грошових капіталів, а також пов'язані з ними ризики.

Кредитний ринок відіграє ключову роль у функціонуванні економіки, забезпечуючи оптимальний розподіл фінансових ресурсів. Розподільна функція ринку полягає в здатності ефективно розподіляти ресурси між

учасниками, враховуючи їхні інтереси щодо максимізації доходів, мінімізації витрат та управління ризиками інвестицій. Учасники ринку, отримуючи кредити або інвестуючи в цінні папери, роблять це з метою максимальної вигоди для себе.

1.2. Умови та особливості функціонування кредитного ринку

Функціонування кредитного ринку відображає складну взаємодію між різними учасниками фінансової системи та економіки в цілому. Для кращого розуміння цієї складності та визначення оптимальних стратегій управління, дослідники вивчають різні моделі аналізу цього ринку

Аналіз основних моделей та підходів до функціонування кредитного ринку допомагає розуміти різноманітність його структури, особливості функціонування механізмів і впливу на економіку. Ось кілька основних моделей та підходів до цього питання:

1. Банківський підхід. Цей підхід акцентує увагу на ролі комерційних банків як основного джерела кредитування. Згідно з цією моделлю, банки є основними посередниками між тими, хто потребує кредиту, і тими, хто має фінансові ресурси для надання кредиту.

Банківський підхід до функціонування кредитного ринку визнає комерційні банки як ключових учасників у процесі кредитування. За цією моделлю, банки виступають основними посередниками між тими, хто потребує кредиту, і тими, хто має фінансові ресурси для надання кредитів.

Цей підхід базується на таких основних принципах: [15]

А. Посередницька роль банків. Банки є основними інституціями, які привертають фінансові ресурси від вкладників та надають їх у вигляді кредитів підприємствам, домогосподарствам та іншим клієнтам. Вони виступають посередниками між сторонами, що потребують фінансування та тими, хто може надати ці кошти.

Б. Кредитний аналіз. Банки використовують кредитний аналіз для визначення кредитоспроможності клієнтів і оцінки ризиків, пов'язаних з видачею кредитів. Цей аналіз допомагає банкам приймати рішення щодо надання кредитів і встановлення відповідних умов.

В. Мобілізація ресурсів. Банки привертають ресурси від вкладників шляхом збору депозитів та використання цих коштів для надання кредитів. Цей процес мобілізації ресурсів дозволяє банкам виконувати свою функцію кредитного посередника.

Г. Регулювання. Банки піддаються регулюванню та нагляду з боку фінансових органів та уряду з метою забезпечення фінансової стабільності та захисту інтересів вкладників і кредиторів.

2. Фінансовий ринок. Цей підхід розглядає кредитний ринок як частину загального фінансового ринку. Він враховує взаємодію різних учасників фінансового ринку, таких як банки, страхові компанії, пенсійні фонди та інші фінансові установи, що надають кредити.

Фінансовий підхід до функціонування кредитного ринку розглядає його як складову частину загального фінансового ринку. В рамках цього підходу кредитний ринок розглядається у контексті взаємодії різних учасників фінансового ринку, таких як банки, страхові компанії, пенсійні фонди та інші фінансові установи, які надають кредити.

Основні аспекти цього підходу: [16]

А. Інтегрованість ринків. Фінансовий підхід враховує взаємодію різних сегментів фінансового ринку, таких як ринок капіталу, ринок грошових кредитів, ринок цінних паперів тощо. Кредитний ринок сприймається як один з інструментів фінансового взаємозв'язку.

Б. Диверсифікація ризиків. Учасники фінансового ринку різного типу сприяють диверсифікації ризиків шляхом надання різних видів фінансових послуг. Наявність різних учасників та продуктів на ринку сприяє зниженню загальних фінансових ризиків.

В. Поширення доступу. Фінансові установи, що діють на різних сегментах ринку, розширюють доступ до фінансових послуг для підприємств та громадян. Це включає в себе доступ до кредитів, інвестиційних можливостей та інших фінансових інструментів.

Г. Регулювання та нагляд. Функціонування фінансового ринку піддається регулюванню та нагляду з боку фінансових регуляторів та урядових органів. Це спрямовано на забезпечення стабільності та ефективності фінансової системи.

3. Ринковий підхід. Ця модель розглядає кредитний ринок як частину загального ринку товарів і послуг. За цим підходом кредитні ресурси розглядаються як товар, який продається та купується на ринку з відповідними цінами і умовами.

Ринковий підхід до функціонування кредитного ринку розглядає його як складову частину загального ринку товарів і послуг. За цією моделлю, кредитні ресурси розглядаються як товар, який продається та купується на ринку з відповідними цінами і умовами.

Основні аспекти цього підходу: [19]

А. Ринкова конкуренція. Ринковий підхід передбачає конкуренцію між різними постачальниками кредитних ресурсів. Банки та інші фінансові установи конкурують за клієнтів шляхом пропозиції кращих умов кредитування.

Б. Попит та пропозиція. Ринковий підхід базується на взаємодії між попитом і пропозицією кредитних ресурсів. Ціни на кредит формуються відповідно до рівня попиту та пропозиції на ринку.

В. Цінова ефективність. За ринковим підходом ціни на кредит визначаються ринковими силами попиту та пропозиції. Це сприяє формуванню цінової ефективності та оптимізації використання кредитних ресурсів.

Г. Свобода вибору. Учасники ринку мають свободу вибору в умовах конкуренції. Клієнти можуть порівнювати різні пропозиції кредитування та обирати найвигідніші умови для себе.

4. *Інституціональний підхід.* Цей підхід досліджує роль різних інституцій, таких як урядові агентства, міжнародні організації і регулюючі органи, у формуванні та регулюванні кредитного ринку.

Інституціональний підхід до функціонування кредитного ринку зосереджується на ролі різних інституцій, таких як урядові агентства, міжнародні організації та регулюючі органи, у формуванні та регулюванні цього ринку.

Основні аспекти цього підходу: [21]

А. Регулювання та нагляд. Урядові агентства та регулюючі органи відіграють ключову роль у створенні правил та умов для функціонування кредитного ринку. Вони встановлюють правила видачі кредитів, вимоги до капіталу банків, а також контролюють діяльність фінансових установ.

Б. Політика ціноутворення. Урядові агентства можуть втручатися у процес ціноутворення на кредитному ринку шляхом встановлення максимальних процентних ставок або надання фінансової підтримки для зменшення вартості кредитів.

В. Стимулювання кредитування. Через різні програми та заходи, уряд може стимулювати кредитування в певних секторах економіки або серед певних груп населення.

Г. Міжнародна співпраця. Міжнародні організації також впливають на кредитний ринок через розроблення стандартів та рекомендацій, що стосуються фінансової стабільності та розвитку фінансових ринків.

5. *Системний підхід.* Ця модель розглядає кредитний ринок як складну систему, що складається з великої кількості взаємопов'язаних частин, які впливають одна на одну та на всю систему в цілому. Вона враховує взаємодію різних факторів, таких як політичні, економічні, соціальні і технологічні, у формуванні кредитного ринку.

Системний підхід до функціонування кредитного ринку розглядає цей ринок як складну систему, що складається з великої кількості взаємопов'язаних частин, які впливають одна на одну та на всю систему в цілому.

Основні аспекти цього підходу: [18]

А. Взаємодія частин системи. В рамках системного підходу кредитний ринок розглядається як сукупність різних учасників, таких як банки, позичальники, інвестори, регулюючі органи та інші зацікавлені сторони. Взаємодія цих частин визначає загальну динаміку ринку.

Б. Вплив факторів. Системний підхід враховує вплив різних факторів на кредитний ринок, таких як політичні, економічні, соціальні та технологічні чинники. Зміни в будь-якому з цих напрямків можуть мати значний вплив на функціонування ринку.

В. Взаємодія з іншими ринками. Системний підхід також враховує взаємодію кредитного ринку з іншими ринками, такими як фондовий ринок, ринок нерухомості та товарний ринок. Зміни на цих ринках можуть впливати на умови кредитування та ризики для учасників кредитного ринку.

Г. Управління системою. Системний підхід також включає розгляд управління кредитним ринком як управління складною системою. Це означає врахування взаємодії між різними частинами ринку при прийнятті управлінських рішень.

Особливості функціонування кредитного ринку

1. Регуляторне середовище та законодавча база

1.1 Регулятори. Національні центральні банки та фінансові регулятори контролюють кредитні ринки, встановлюючи правила і нормативи для банків і небанківських фінансових установ.

1.2 Законодавство. Правова база, що включає закони про банківську діяльність, захист прав споживачів, кредитування та інші нормативні акти, регулює кредитні відносини.

2. Структура кредитного ринку

2.1 Банки. Комерційні банки є основними гравцями на кредитному ринку, надаючи кредити як для фізичних осіб, так і для бізнесу.

2.2 Небанківські фінансові установи. Мікрофінансові організації, кредитні спілки, лізингові компанії, які також відіграють значну роль на ринку кредитування.

2.3 Платформи P2P-кредитування: Онлайн-платформи, що з'єднують позичальників та інвесторів безпосередньо.

3. Типи кредитів

3.1 Корпоративні кредити. Кредити, що надаються бізнесу для фінансування операційної діяльності, інвестицій у розвиток, капітальні витрати.

3.2 Споживчі кредити. Кредити для фізичних осіб на особисті потреби, включаючи іпотечні кредити, автокредити, кредити на освіту, медичні кредити тощо.

3.3 Мікрокредити. Кредити на невеликі суми для задоволення короткострокових фінансових потреб.

4. Процентні ставки та умови кредитування

4.1 Процентні ставки. Варіюються в залежності від економічних умов, рівня інфляції, кредитних ризиків, монетарної політики центрального банку.

4.2 Умови кредитування. Включають вимоги до застави, кредитної історії, платоспроможності позичальників.

5. Кредитні ризики

5.1 Ризик неповернення. Високий рівень неповернення кредитів (NPL) є серйозною проблемою для кредитних ринків.

5.2 Ризик процентної ставки. Зміни в процентних ставках можуть впливати на вартість кредитів і прибутковість банків.

5.3 Кредитний ризик. Ризик, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання за кредитом.

6. Кредитні бюро та рейтингові агентства

6.1 Кредитні бюро. Збирають і надають інформацію про кредитні історії позичальників, допомагаючи банкам оцінювати кредитні ризики.

6.2 Рейтингові агентства. Оцінюють кредитоспроможність компаній і фінансових інструментів.

7. Технологічні інновації

7.1 Фінтех-компанії. Впроваджують новітні технології, такі як штучний інтелект, блокчейн, для підвищення ефективності кредитування і зниження витрат.

7.2 Цифрові платформи. Спрощують процес отримання кредитів, знижують витрати і підвищують доступність фінансових ресурсів.

8. Міжнародна співпраця

8.1 Залучення міжнародних кредитних ліній. Доступ до міжнародних фінансових ринків допомагає стабілізувати фінансову систему.

8.2 Міжнародні фінансові організації. МВФ, Світовий банк та інші організації надають кредити та технічну допомогу для підтримки розвитку кредитних ринків.

1.3. Формування інфраструктури кредитного ринку в Україні

В умовах сучасної економічної реальності України, розвиток кредитного ринку стає ключовим фактором, що визначає динаміку та стабільність фінансової системи країни. Вивчення теоретичних аспектів цього процесу в контексті української економіки відображає не лише академічний інтерес, але й практичну значимість для управління фінансовими ресурсами та забезпечення ефективного функціонування фінансових інститутів [17].

Кредитний ринок в Україні є важливим компонентом фінансової системи, який має значний вплив на розвиток національної економіки. Вивчення його теоретичних аспектів дозволяє розуміти основні механізми та

закономірності функціонування кредитної системи, а також ідентифікувати ключові чинники, що впливають на її ефективність та стабільність.

Однією з ключових тем дослідження є вивчення взаємозв'язків між кредитним ринком та реальним сектором економіки України. Аналіз цих взаємозв'язків дозволяє розкрити роль кредитування у стимулюванні виробництва, інвестиційної активності та загального економічного зростання.

Крім того, вивчення теоретичних аспектів розвитку кредитного ринку в контексті української економіки допомагає визначити оптимальні стратегії регулювання та стимулювання розвитку кредитної сфери з урахуванням специфіки національного ринкового середовища [18].

Враховуючи вищезазначене, важливо провести глибокий аналіз та дослідження теоретичних аспектів розвитку кредитного ринку в Україні з метою розробки та впровадження ефективних стратегій реформування та модернізації фінансової системи країни.

Розвиток кредитного ринку України. Загальна характеристика [20].

1. Мета.

Забезпечення ефективного функціонування та розвитку всіх сегментів кредитного ринку для задоволення потреб домогосподарств та суб'єктів господарювання, з метою підвищення інвестиційних можливостей національної економіки та її конкурентоспроможності.

2. Принципи.

Функціональність, прозорість, стійкість, конкурентоспроможність та ефективність функціонування ринку

3. Пріоритетні напрями:

- розвиток кредитного ринку України як конкурентного ринкового середовища;
- забезпечення дотримання інституційних засад ефективного функціонування кредитного ринку;
- забезпечення комплексного розвитку усіх сегментів кредитного ринку;

- скорочення асиметричності інформації на ринку;
- удосконалення інфраструктури кредитного ринку.

4.Методологічна основа:

4.1 Системний підхід: забезпечує цілісність розвитку кредитного ринку та систематизацію передачі та отримання інформації між його суб'єктами. Також він сприяє інституціональній структуризації ринку.

4.2 Інституціональний підхід: спрямований на формування ефективної інституційної структури ринку.

5.Стратегічні напрями:

5.1. Нормативно-правове забезпечення: створення нормативно-правового середовища функціонування кредитного ринку через регулюючий вплив нормативно-правових документів.

5.2. Фінансово-економічні заходи: налаштування та запуск ринкового саморегулювального механізму функціонування кредитного ринку, залежного від ринкового середовища країни.

5.3. Інституційно-організаційні заходи: покращення інституційної структури ринку та організації кредитних відносин у всіх сегментах ринку.

5.4. Соціально-маркетингові заходи: створення сприятливого соціально-психологічного простору, що підтримує повноцінне використання фінансових можливостей населення для розвитку економіки держави.

6. Очікувані результати:

6.1 Удосконалена законодавча база для регулювання ефективного функціонування кредитного ринку, його сегментів та діяльності суб'єктів, включаючи використання інноваційних продуктів, технологій та інструментів у кредитуванні.

6.2 Покращена інституційна структура ринку через реорганізацію регуляторних органів та об'єднання їх повноважень, що сприяє ефективному пруденційному нагляду, зміцненню фінансової стійкості суб'єктів ринку та зростанню кредитно-інвестиційного потенціалу.

6.3 Відновлення темпів кредитування національної економіки, забезпечуючи необхідну динаміку економічного зростання в державі.

6.4 Оптимізація структури банківського кредитування зі скороченням частки кредитів у іноземній валюті та збільшенням частки довгострокового інвестиційного кредитування для модернізації та інноваційного розвитку економіки.

6.5 Відновлення довіри населення до кредитних установ, що забезпечує стабільний приплив депозитів, зростання частки довгострокових депозитів та оптимальне співвідношення кредитів до депозитів у банківській системі.

6.6 Мінімізація ризиків кредитної діяльності, зниження частки проблемної заборгованості до оптимального рівня для якості банківських кредитних портфелів.

6.7 Підвищення ефективності державного та міжнародного кредитування завдяки впровадженню прозорої публічної системи звітності про використання кредитних коштів.

6.8 Комплексний розвиток кредитного ринку в напрямку інтеграції у світовий фінансовий простір та повне задоволення кредитно-інвестиційних потреб національної економіки.

Формування інфраструктури кредитного ринку в Україні

Інфраструктура кредитного ринку є важливою складовою фінансової системи будь-якої країни, оскільки забезпечує доступ до фінансування для суб'єктів господарювання та населення. В Україні формування інфраструктури кредитного ринку пройшло кілька етапів, пов'язаних з трансформацією економічної системи та розвитком ринкових відносин. Нижче наведено основні компоненти інфраструктури кредитного ринку в Україні та їх еволюцію.

1. Банківські установи

Банківська система є ключовим елементом кредитного ринку. В Україні вона включає:

-Національний банк України (НБУ) - центральний банк, який здійснює регулювання та нагляд за діяльністю банків, забезпечує стабільність національної валюти та контролює грошово-кредитну політику.

-Комерційні банки - надають кредити різним категоріям клієнтів, включаючи підприємства, фізичних осіб та урядові установи. Основними видами кредитів є споживчі, іпотечні, корпоративні та кредити на розвиток малого і середнього бізнесу.

2. Небанківські фінансові установи

Окрім банків, на кредитному ринку діють і небанківські фінансові установи:

-Кредитні спілки - кооперативні фінансові установи, які надають своїм членам кредити на вигідних умовах.

-Лізингові компанії - надають можливість придбання активів у лізинг, що є альтернативою кредитному фінансуванню.

-Мікрофінансові організації (МФО) - надають невеликі кредити фізичним особам, зазвичай на короткі строки.

3. Ринок цінних паперів

Розвинений ринок цінних паперів сприяє формуванню кредитного ринку шляхом надання альтернативних джерел фінансування:

-Облігації - випуск корпоративних і державних облігацій дозволяє залучати кошти від інвесторів на триваліші строки.

-Акції - компанії можуть залучати капітал через випуск акцій, що знижує потребу в кредитних ресурсах.

4. Інфраструктура підтримки кредитного ринку

Для ефективного функціонування кредитного ринку необхідна розвинена інфраструктура підтримки:

-Кредитні бюро - збирають та аналізують кредитні історії позичальників, що дозволяє знизити ризики кредитування.

-Агенції з управління заборгованістю - допомагають у вирішенні проблем з неплатоспроможністю боржників та реструктуризацією заборгованості.

-Системи електронного обігу документів - автоматизують процеси кредитування та знижують адміністративні витрати.

5. Регулювання та нагляд

Забезпечення стабільності кредитного ринку вимагає ефективного регулювання та нагляду:

-Національний банк України - встановлює нормативні акти, що регулюють діяльність банків та небанківських фінансових установ.

-Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України - здійснює нагляд за діяльністю небанківських фінансових установ.

-Законодавча база - включає закони та підзаконні акти, що регулюють кредитні відносини та захист прав кредиторів і позичальників.

Отже, формування інфраструктури кредитного ринку в Україні є багатограним процесом, який включає розвиток банківської та небанківської фінансової систем, створення ринку цінних паперів, підтримуючих інститутів та регулюючих органів. Сучасна інфраструктура кредитного ринку в Україні забезпечує різноманітні можливості для залучення фінансових ресурсів, проте потребує подальшого вдосконалення для підвищення стабільності та ефективності фінансової системи країни.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

2.1. Загальна характеристика комерційної діяльності АТ «АКЦЕНТ-БАНК»

Об'єктом нашого дослідження є банк АТ «А-Банк», який був заснований 30 жовтня 1992 року та зареєстрований в державному реєстрі комерційних банків. Місія банку полягає в наданні швидких кредитів населенню без необхідності у заставі або поручителі. Головна ціль банку - потрапити до перших п'ятнадцяти банків України за обсягом залучених вкладів населення та споживчого кредитування за рахунок впровадження програм високодохідного кредитування населення при 100% ресурсній достатності.

На сучасному етапі АТ «А-банк» є важливим учасником банківського ринку та одним із найбільших вітчизняних банків. Банк надає різноманітні банківські послуги для фізичних та юридичних осіб, з основним акцентом на підтримку малого та середнього бізнесу та корпоративного сектора ринку. На внутрішньому ринку банківських послуг «А-банк» має власну історію та відомий як фінансово стійкий та надійний банк, який пропонує широкий спектр європейських послуг та високу якість обслуговування.

За активами та власним капіталом відомий комерційний банк входить в першу десятку найкращих та надійних банків України. На кінець 2018 року банк обслуговував понад 1,585 мільйонів клієнтів та мав мережу з більш ніж 225 точок продажу банківських послуг і два банківських представництва, розташованих на території України.

Починаючи з 2009 року, банк завершив модернізацію бухгалтерської системи та впровадив автоматизовану систему для більш ефективного

контролю за операціями, а також контролю над надходженням та обслуговуванням інвестиційних ресурсів.

В результаті реалізації цього проекту всі філії банку, які раніше мали власні баланси, були переведені на баланс та до управління головного офісу разом з усіма існуючими безбалансовими відділеннями.

У 2018 році було створено чотири нові безбалансові відділення та закрито три неефективні відділення, як частина оптимізації мережі банку.

Наразі триває процес оптимізації регіональної мережі та структури управління банку. Оновлена модель системи спрямована на досягнення результатів та забезпечує ефективну взаємодію між центральним офісом та регіональними представництвами, стимулює ріст обсягів банківських продуктів та розширює асортимент банківських послуг, а також забезпечує зростання обсягу послуг шляхом покращення взаємодії між структурними підрозділами банку.

Таблиця 2.1

Структура капіталу АТ «А-БАНК»

(тис. грн.)

Статті	31.12.2021р.	31.12.2022р.
Основний капітал (1 рівня)	137 643	126 924
Зареєстрований статутний капітал	125 560	125 560
Емісійні різниці	41	41
Загальні резерви	244	34
Резервні фонди	11 819	1311
Нематеріальні активи	-22	-22
Знос нематеріальних активів	1	1
Додатковий капітал (2 рівня)	19 422	17 465
Результати переоцінки основних засобів, на які отримано дозвіл на включення до капіталу	3 075	3 075
Резерви під стандартну заборгованість інших банків	5	13
Резерви під станд. заборг. за кредитами	2 119	4 223
Прибуток поточного року (з урахуванням нарахованих доходів), в т.ч.:	14 223	10 154
результат поточного року (6 кл. мінус 7 кл. плюс 5040);	39 176	20 630
нараховані доходи за активними операціями	-24 953	-10 476
Відвернення	-	-

Регулятивний капітал	157 066	144 389
Активи, зважені коефіцієнтами ризику	813 716	881 231
Норматив адекватності регулятивного капіталу	19,30%	16,39%

На 31 грудня 2021 року структура капіталу АТ «А-БАНК» складалася з основного капіталу (1 рівня) у розмірі 137 643 тис. грн. Зареєстрований статутний капітал становив 125 560 тис. грн, емісійні різниці та загальні резерви склали лише 285 тис. грн, а резервні фонди - 11 819 тис. грн. У цей же період відображалися нематеріальні активи та їх знос у сумі -22 тис. грн та 1 тис. грн відповідно. Додатковий капітал (2 рівня) становив 19 422 тис. грн, у якому значну частину утворював прибуток поточного року (14 223 тис. грн), результати переоцінки основних засобів (3 075 тис. грн) та резерви під стандартну заборгованість (2 119 тис. грн). Таким чином, регулятивний капітал становив 157 066 тис. грн, а активи, зважені коефіцієнтами ризику, досягли 813 716 тис. грн, що забезпечувало норматив адекватності регулятивного капіталу на рівні 19,30%.

На 31 грудня 2022 року спостерігалось зменшення основного капіталу (1 рівня) до 126 924 тис. грн. Зберігся статутний капітал у розмірі 125 560 тис. грн, але загальні резерви зменшилися до 34 тис. грн, а резервні фонди до 1 311 тис. грн. Нематеріальні активи залишилися на рівні -22 тис. грн, а додатковий капітал (2 рівня) зменшився до 17 465 тис. грн. Суттєвим чином скоротився прибуток поточного року до 10 154 тис. грн, а результати переоцінки основних засобів залишилися на попередньому рівні (3 075 тис. грн). Резерви під стандартну заборгованість та резерви під стандартну заборгованість за кредитами також зросли, до 13 та 4 223 тис. грн відповідно. Таким чином, регулятивний капітал зменшився до 144 389 тис. грн, а активи, зважені коефіцієнтами ризику, зросли до 881 231 тис. грн, що призвело до зниження нормативу адекватності регулятивного капіталу до 16,39%.

Аналіз фінансово-господарської діяльності є ключовим елементом для підвищення ефективності управління та зміцнення фінансового стану організації. Він представляє собою галузь економічної науки, що досліджує

економіку підприємств з урахуванням їхньої діяльності за критеріями виконання бізнес-планів та оцінки фінансового стану з метою виявлення потенційних можливостей для підвищення ефективності.

Стійкість фінансового положення підприємства визначається тим, наскільки раціонально та ефективно воно використовує свої фінансові ресурси для інвестування у активи. Протягом свого функціонування підприємство постійно змінює розмір і структуру свого активу, що відображається у фінансовій звітності.

Для того, щоб краще зрозуміти фінансовий стан АТ «Акцент-Банк» було проведено аналіз звіту про фінансові результати за 2017 – 2018 рр.

Наглядніше фінансові результати АТ «Акцент-Банк» за 2017 – 2018 рр. можна спостерігати у наданій нижче гістограмі.

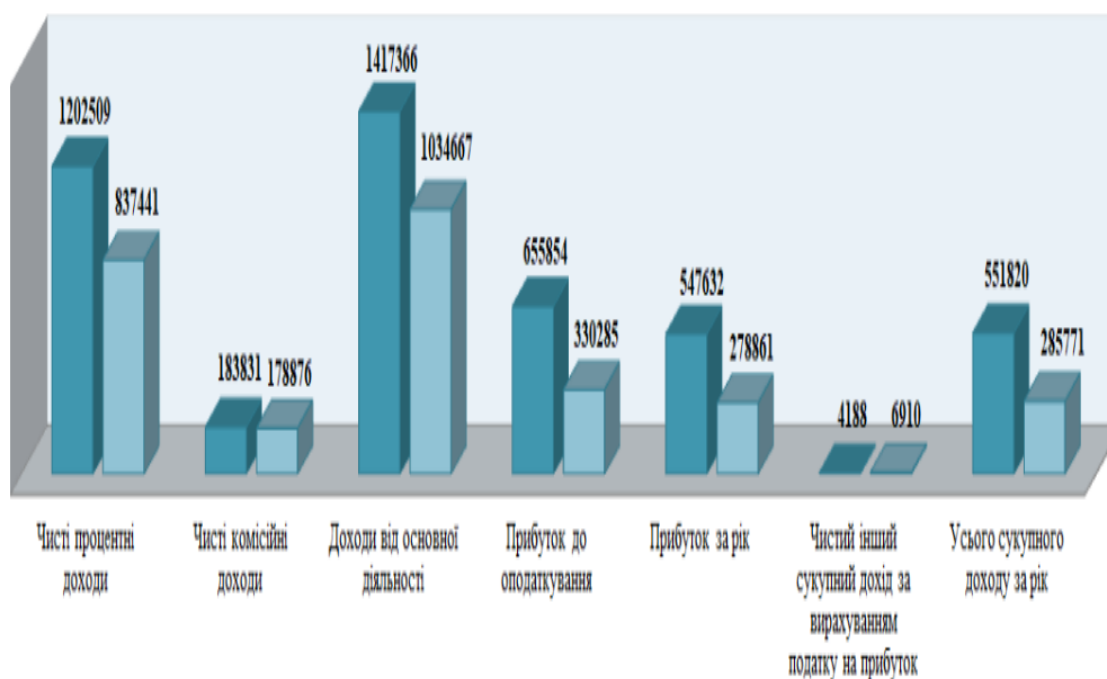

Рис. 2.1 Фінансові результати АТ «А-БАНК» у 2021 та 2022 рр.

Первісне визнання основних засобів Банк здійснює за собівартістю, яка складається із фактичних витрат на придбання, та витрат по приведенню їх у стан, придатний до використання. Після визнання об'єкти основних засобів обліковуються Банком за переоціненою сумою, яка є їх справедливою вартістю на дату переоцінки мінус накопичена амортизація.

Таблиця 2.2

Нарахування амортизації за основними засобами

Основні засоби	Норми амортизації, %	Строки корисного використання, роки
Будівлі, споруди	2	50
Сейфи	14,3	7
Меблі	25-10	4-10
Автомобілі	17	6
Кіоски	10	10
Комп'ютери	25	4
Комп'ютерна техніка	25	4
Принтери	25	4
Килимові покриття	33,3	3
Обладнання	33,3	3
Інше побутове обладнання	33,3-14,3	3-7

Таблиця показує норми амортизації та строки корисного використання для різних основних засобів: будівлі та споруди мають норму амортизації 2% і строк корисного використання 50 років; сейфи підлягають амортизації за нормою 14,3% і мають строк корисного використання 7 років; меблі мають різні норми амортизації від 10% до 25% та строки корисного використання від 4 до 10 років; автомобілі амортизуються за нормою 17% і мають строк корисного використання 6 років; кіоски підлягають амортизації за 10% з нормою строку корисного використання 10 років; амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100% його вартості; амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 процентів його вартості.

2.2. Оцінка ефективності кредитної політики АТ «АКЦЕНТ-БАНК»

Оцінка ефективності кредитної політики АТ «АКЦЕНТ-БАНК» є важливим етапом у стратегічному управлінні фінансовими ресурсами та забезпеченні стійкості його діяльності. Вступивши на фінансовий ринок зі складними умовами та конкуренцією, банк змушений постійно вдосконалювати свою кредитну політику для забезпечення максимальної ефективності й стабільності.

Перш за все, важливо ретельно проаналізувати сучасні тенденції та вимоги фінансового ринку, а також потреби клієнтів. Це дозволить банку адаптувати свою кредитну політику до змінних умов та забезпечити високий рівень задоволеності клієнтів.

Далі, оцінка ефективності кредитної політики передбачає аналіз ризиків та можливостей, пов'язаних із наданням кредитів. Банк повинен уважно оцінювати кредитний ризик кожного клієнта та раціонально розподіляти свої ресурси для мінімізації втрат.

Також, важливим аспектом є оцінка фінансової стійкості банку та його здатності до відповідного управління ризиками. Ефективна кредитна політика має сприяти збереженню стабільності та підвищенню фінансової привабливості банку в очах інвесторів та депозитарів.

Крім того, оцінка ефективності кредитної політики включає в себе аналіз її впливу на фінансові показники банку, такі як прибутковість, ліквідність та платоспроможність. Це дозволяє визначити, наскільки ефективно кредитна політика сприяє досягненню стратегічних цілей банку.

Таблиця 2.3

Структура кредитів за видами економічної діяльності (млн.грн.)

Рядок	Вид економічної діяльності	31.12.2022		31.12.2023	
		сума	%	сума	%
1	2	3	4	5	6

1	Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг	0	0,0	3	0,6
2	Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	190	34,3	171	30,9
3	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	59	10,7	69	12,5
4	Виробництво	192	34,7	216	39,1
5	Наземний і трубопровідний транспорт, тимчасове розміщення	29	5,1	21	3,9
6	Діяльність туристичних агентств	18	3,3	24	4,3
7	Фізичні особи	24	4,4	12	2,1
8	Інші	41	7,5	36	6,6
9	Усього кредитів та заборгованості клієнтів без вирахування резервів	553	100	552	100

Джерело: створено автором

Розглядаючи таблицю структури кредитів за видами економічної діяльності у АТ «АКЦЕНТ-БАНК» на кінець 2022 та 2023 років, можна зробити кілька спостережень.

Перше, видно, що торгівля та виробництво є найбільшими сегментами, які становлять значну частку в загальній сумі кредитів. З 34,3% у 2022 році торгівля зменшилася до 30,9% у 2023 році, тоді як виробництво зросло з 34,7% до 39,1%.

Друге, сільське господарство, мисливство та лісове господарство також показують зростання з 10,7% до 12,5%. Це може вказувати на збільшений інтерес банку до фінансування галузей сільськогосподарського сектору.

Третє, важливо відзначити, що обсяг кредитів, наданих фізичним особам, зменшився з 4,4% до 2,1%. Це може бути пов'язано з різними фінансовими умовами або стратегічними змінами у кредитній політиці банку.

Четверте, видиме, що діяльність туристичних агентств також зросла з 3,3% до 4,3%, що може відображати певні тенденції у секторі туризму.

Загалом, ці зміни в структурі кредитного портфеля вказують на те, що банк може адаптувати свою стратегію фінансування до змін в економічному середовищі та попиті клієнтів.

Таблиця 2.4

Кредити в розрізі видів забезпечення за 2023 рік (млн.грн.)

Рядок	Найменування	Кредити фіз. особам підприємцям	Кредити юрид. Особам	Споживачі Кредити фіз. особам	Інші кредити фіз. особам.	Усього
1	Незабезпечені кредити	2	18	7	1	28
2	Кредити, що забезпечені	11	509	4	0	524
2.1	Грошовими коштами	0	4	0	0	4
2.2	Нерухомим майном	10	348	3	0	361
2.2.1	У т.ч. житлового призначення	1	43	3	0	47
2.3	Гарантіями і поручительствами	0	0	0	0	0
2.4	Іншими активами	2	156	1	0	159
3	Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	13	527	13	11	1

Джерело: створено автором

Аналізуючи таблицю кредитів за видами забезпечення за 2023 рік, можна зробити декілька спостережень:

Незабезпечені кредити: Цей рядок показує, що загальна сума незабезпечених кредитів становить 28 млн грн. З них 18 млн грн надано юридичним особам, 7 млн грн - споживачам, 2 млн грн - фізичним особам-підприємцям, і 1 млн грн - іншим фізичним особам.

Кредити, що забезпечені: Цей рядок вказує на значну суму кредитів, що забезпечені, а саме 524 млн грн. Найбільша частина цих кредитів забезпечена нерухомим майном (361 млн грн), з невеликою часткою забезпечення грошовими коштами (4 млн грн) і іншими активами (159 млн грн).

Гарантії та поручительства: У цьому розділі показані кредити, що забезпечені гарантіями або поручительствами. Проте у таблиці немає жодної суми, що свідчить про відсутність цього типу забезпечення.

Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів: Цей рядок показує загальну суму кредитів і заборгованостей без резервів, яка складає 1 млрд грн. З них 527 млн грн надано юридичним особам, 13 млн грн - споживачам, 13 млн грн - фізичним особам-підприємцям, і 11 млн грн - іншим фізичним особам.

Отже, оцінка ефективності кредитної політики АТ «АКЦЕНТ-БАНК» є важливим кроком для забезпечення стабільності та успішності банку на фінансовому ринку. Аналіз сучасних тенденцій та потреб клієнтів, врахування ризиків і можливостей, оцінка фінансової стійкості та впливу на фінансові показники дозволяють банку управляти своїми ресурсами ефективно.

Відповідно до проведеного аналізу, можна зробити висновок, що кредитна політика АТ «АКЦЕНТ-БАНК» виявляється досить збалансованою та відповідною сучасним вимогам фінансового ринку. Банк демонструє високий рівень уваги до управління ризиками та стратегічного планування, що сприяє його стабільності та конкурентоспроможності.

Зазначені підходи та методи аналізу, використані при оцінці ефективності кредитної політики, підтверджують готовність банку до реагування на зміни в економічному середовищі та мінімізації ризиків. Такий підхід сприяє збільшенню довіри клієнтів та інвесторів, а також зміцнює позиції банку на ринку.

Аналіз кредитного портфолію та оцінка кредитного ризику підприємства АТ «АКЦЕНТ-БАНК» є ключовим елементом стратегічного управління цим фінансовим установою. Оцінка кредитного портфолію полягає в дослідженні складу та характеристик кредитів, які надані клієнтам банку. Цей аналіз зазвичай включає в себе докладне вивчення кожного кредиту, його суми, строків, ставок, а також рівня ризику, пов'язаного з позиковими операціями.

Оцінка кредитного ризику допомагає банку визначити його можливість здійснення кредитування з мінімальними ризиками. Цей процес включає аналіз платоспроможності та кредитного історичного портрета клієнтів, а також урахування економічних та фінансових чинників, які можуть вплинути на їхню здатність повернути кредит.

Основні складові аналізу кредитного портфолію включають визначення концентрації ризику, оцінку якості кредитів, врахування макроекономічного середовища та оцінку здатності клієнтів погасити свої зобов'язання в майбутньому.

Ці дані становлять основу для прийняття стратегічних рішень щодо кредитного портфолію банку, включаючи розробку політики кредитування, встановлення кредитних ліній, прийняття кредитних рішень та управління ризиками. Аналіз кредитного портфолію та оцінка кредитного ризику є невід'ємною частиною стратегічного управління банком і дозволяє забезпечити стійкість та прибутковість його діяльності. У таблицях нижче наведено кредитний портфель Банку за класами кредитів на 31 грудня 2022 року.

Таблиця 2.5

Кредитний портфель АТ «АКЦЕНТ БАНК»

У тис. грн.	Валова балансова вартість	Резерв під очікувані кредитні збитки	Балансова вартість
Кредити фізичним особам	4 257 964	*(866 966)	3 370 998
Кредитні картки	2 155 199	(263 244)	1 891 955
Споживчі кредити фізичним особам	1 577 899	(418 561)	1 159 338
Автокредитування фізичних осіб	271 229	(47 051)	224 178
Іпотечне кредитування фізичних осіб	165 368	(130 744)	34 624
Інші кредити фізичним особам	88 269	(27 366)	60 903
Кредити юридичним особам	143 548	(40 555)	102 993
Усього:	4 401 512	(927 521)	3 473 991

Джерело: створено автором

У таблиці представлено кредитний портфель Банку за класами кредитів на 31 грудня 2022 року. Загальна балансова вартість кредитного портфеля складає 4 401 512 тис. грн. Після врахування резерву під очікувані кредитні збитки у розмірі 927 521 тис. грн., балансова вартість кредитного портфеля становить 3 473 991 тис. грн.

За класом кредитів фізичним особам банк має кредитні зобов'язання на суму 4 257 964 тис. грн. Після відрахування резерву під очікувані кредитні збитки в розмірі 866 966 тис. грн., балансова вартість цього сегменту складає 3 370 998 тис. грн.

Кредитні картки також є значущим сегментом у кредитному портфелі, з валовою балансовою вартістю 2 155 199 тис. грн. Після врахування резерву

під очікувані кредитні збитки у розмірі 263 244 тис. грн., балансова вартість цього сегменту становить 1 891 955 тис. грн.

Споживчі кредити фізичним особам складають значну частину портфеля з вартістю 1 577 899 тис. грн. Після відрахування резерву під очікувані кредитні збитки в розмірі 418 561 тис. грн., балансова вартість цього сегменту становить 1 159 338 тис. грн.

Інші сегменти, такі як автокредитування фізичних осіб, іпотечне кредитування фізичних осіб та кредити юридичним особам, також представлені у таблиці з відповідними резервами під очікувані кредитні збитки.

Загальна сума балансової вартості кредитного портфеля після врахування резерву під очікувані кредитні збитки демонструє фінансову стійкість та ризиковану природу кредитного бізнесу банку.

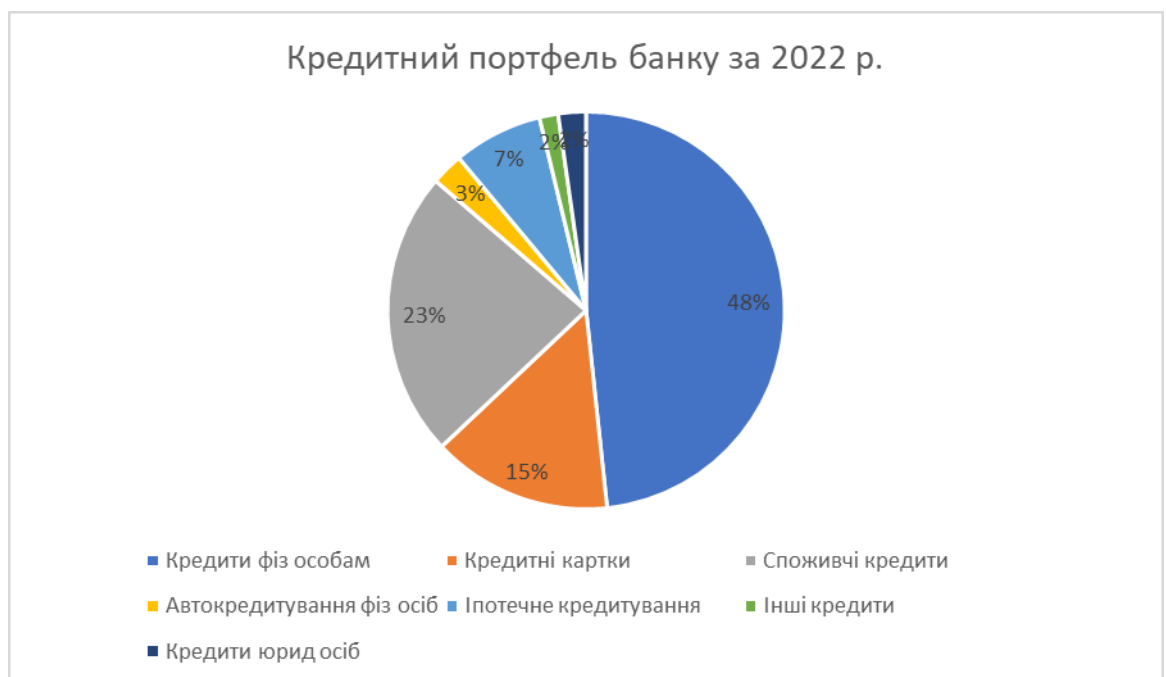

Рис. 2.2 Очікувані кредитні збитки АТ «А-Банк» за 2022 р.

У таблицях нижче наведено кредитний портфель Банку за класами кредитів на 31 грудня 2022 року.

Таблиця 2.6

Кредитний портфель банку за класами кредитів

У тис. грн.	Валова балансова вартість	Резерв під очікувані кредитні збитки	Балансова вартість
Кредити фізичним особам	3 573 272	(392 757)	3 180 515
Кредитні картки	1 686 819	(145 250)	1 541 569
Споживчі кредити фізичним особам	1 260 779	(139 695)	1 121 084
Автокредитування фізичних осіб	441 614	(18 632)	422 982
Іпотечне кредитування фізичних осіб	130 289	(69 399)	60 790
Інші кредити фізичним особам	53 771	(19 681)	34 090
Кредити юридичним особам	134 755	(34 227)	100 528
Усього:	3 708 027	(426 984)	3 281 043

Джерело: створено автором

У таблиці представлено кредитний портфель Банку за класами кредитів на 31 грудня 2023 року. Загальна балансова вартість кредитного портфеля складає 3 708 027 тис. грн. Після врахування резерву під очікувані кредитні збитки у розмірі 426 984 тис. грн., балансова вартість кредитного портфеля становить 3 281 043 тис. грн.

За класом кредитів фізичним особам банк має кредитні зобов'язання на суму 3 573 272 тис. грн. Після відрахування резерву під очікувані кредитні збитки в розмірі 392 757 тис. грн., балансова вартість цього сегменту складає 3 180 515 тис. грн.

Кредитні картки також є значущим сегментом у кредитному портфелі, з валовою балансовою вартістю 1 686 819 тис. грн. Після врахування резерву

під очікувані кредитні збитки в розмірі 145 250 тис. грн., балансова вартість цього сегменту становить 1 541 569 тис. грн.

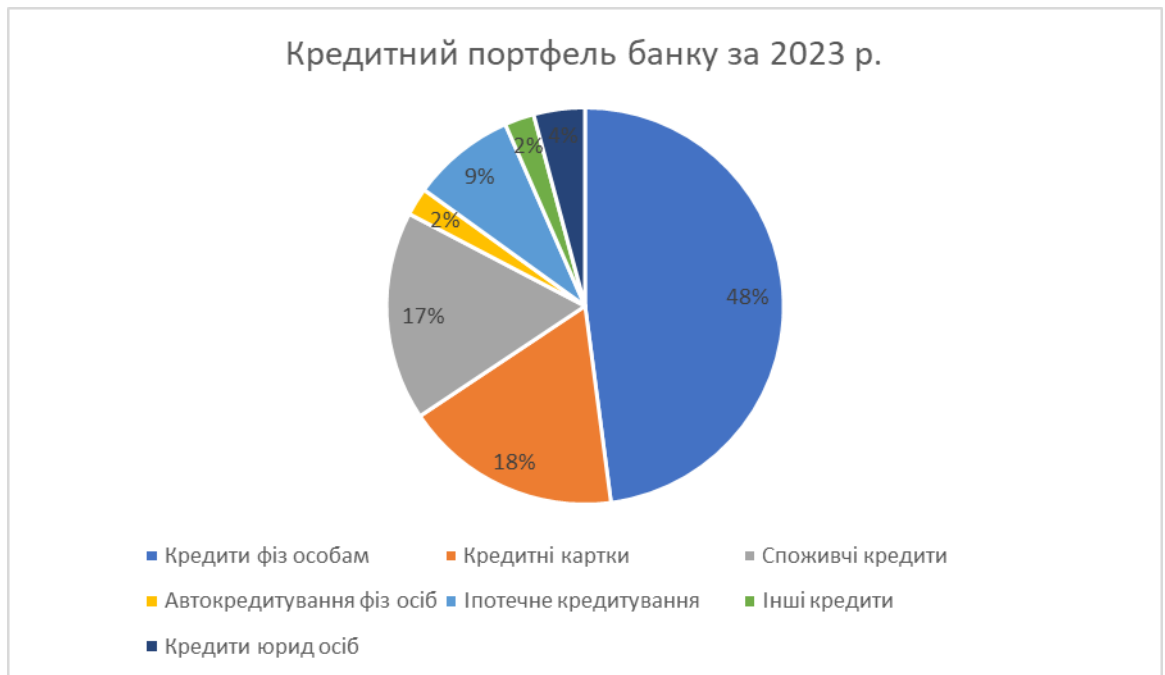

Рис. 2.3 Очікувані кредитні збитки АТ «А-Банк» за 2023 р.

Споживчі кредити фізичним особам складають значну частину портфеля з вартістю 1 260 779 тис. грн. Після врахування резерву під очікувані кредитні збитки в розмірі 139 695 тис. грн., балансова вартість цього сегменту становить 1 121 084 тис. грн.

Інші сегменти, такі як автокредитування фізичних осіб, іпотечне кредитування фізичних осіб та кредити юридичним особам, також представлені у таблиці з відповідними резервами під очікувані кредитні збитки.

2.3. Оцінка ролі банківських установ у функціонуванні кредитного ринку України

Банківські установи відіграють ключову роль у функціонуванні кредитного ринку України, забезпечуючи основну частину фінансування для

бізнесу та населення. Комерційні банки є основними надавачами кредитів, пропонуючи широкий спектр кредитних продуктів як для юридичних осіб (корпоративні кредити, кредити на обіговий капітал, інвестиційні кредити), так і для фізичних осіб (іпотечні кредити, споживчі кредити, автокредити). Державні банки, такі як ПриватБанк, Ощадбанк, Укргазбанк, також є важливими гравцями на ринку кредитування, особливо в сегменті малого і середнього бізнесу та іпотечного кредитування.

Зростання кредитного портфеля свідчить про поступове відновлення довіри до банківської системи та економіки в цілому. Спеціальні програми підтримки малого і середнього бізнесу, які фінансуються банками у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, сприяють розвитку підприємництва та економічного зростання. Банки встановлюють процентні ставки за кредитами залежно від рівня ризику, терміну кредитування та інших економічних факторів. В Україні процентні ставки залишаються відносно високими через економічні ризики та інфляційні очікування. Банки пропонують різноманітні умови кредитування, що включають різні варіанти застави, вимоги до платоспроможності позичальників, терміни погашення тощо.

Національний банк України (НБУ) здійснює регулювання та нагляд за діяльністю банківських установ, встановлюючи нормативи капіталу, ліквідності, управління ризиками тощо. Це сприяє забезпеченню стабільності банківської системи. Закони та нормативні акти, спрямовані на захист прав споживачів фінансових послуг, зокрема в частині прозорості умов кредитування та вирішення спорів між банками та клієнтами, також відіграють важливу роль у підтримці довіри до банківської системи.

Банки здійснюють оцінку кредитних ризиків через аналіз фінансового стану позичальників, використання кредитних бюро та інших інструментів управління ризиками. Проблема неповернення кредитів залишається значною, але банки впроваджують різні механізми для її вирішення, включаючи реструктуризацію боргів, продаж проблемних активів тощо.

Завдяки впровадженню фінансових технологій, банківські установи підвищують ефективність кредитних процесів, знижують витрати та покращують клієнтський досвід. Це включає онлайн-кредитування, мобільні додатки для управління кредитами та використання штучного інтелекту для оцінки кредитоспроможності.

Таким чином, банківські установи відіграють центральну роль у функціонуванні кредитного ринку України, забезпечуючи основний обсяг кредитування для бізнесу та населення. Вони впливають на економічне зростання, підтримуючи фінансування підприємництва та споживання. Основними викликами для банків залишаються високий рівень неповернення кредитів та необхідність адаптації до сучасних технологічних змін. Проте, завдяки регуляторним заходам НБУ та впровадженню інновацій, банківська система України поступово зміцнюється, що сприяє стабільності та розвитку кредитного ринку.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

3.1. Визначення основних проблем та викликів функціонування кредитного ринку

У разі необхідності фінансування розвитку реального сектора національної економіки необхідно активно використовувати доступні можливості та шляхи для залучення кредитних коштів та інвестицій у економіку України. Вирішення цієї проблеми покладається на банківську систему. Кредитно-інвестиційна діяльність банків спрямована, передусім, на підвищення їх прибутковості, ефективності функціонування та конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках кредитування суб'єктів господарювання. Головними завданнями банків є залучення депозитів, формування кредитних ресурсів та надання кредитів, при цьому вони преслідують власні інтереси, спрямовані на максимізацію прибутку від своєї діяльності [22].

У цьому контексті економічні інтереси банків реалізуються за рахунок кредитно-інвестиційних рішень, які у багатьох випадках можуть не відповідати інтересам позичальників. Це виявляється у жорстких умовах надання кредитів, які завжди на користь банків із великою кількістю вимог та обмежень для позичальників, які потребують кредитних коштів. Максимізація прибутку банків завжди здійснюється за рахунок посилення відсоткового тиску у кредитних відносинах із позичальником. Однак реакція позичальників, які є повноцінними учасниками на кредитному ринку, примушує банки послабити жорсткі умови надання кредитів. При цьому банки часто подають інформацію про послаблення умов кредитування як свою стратегічну ініціативу, спрямовану на забезпечення стійкого функціонування і розвитку суб'єктів господарювання. Таким чином, можуть

виникати певні протиріччя у взаємовідносинах між банками та виробничими підприємствами, які зазнають впливу жорстких умов надання кредитних коштів [23].

Кредитний ринок вважається важливим показником стану національної економіки. У зв'язку з глобальною фінансовою кризою виникає велике завдання забезпечення стабільності кредитних ринків, зокрема, банківського кредитування. Ця стабільність у середньо- та довгостроковій перспективі залежить від комплексу формальних (конституційних, законодавчих, інституційних) та неформальних правил (звичаїв, традицій, норм поведінки і т. д.), які регулюють його функціонування. Тому давайте розглянемо ближче вплив інституційних факторів на розвиток кредитного ринку.

Інституційні фактори розвитку кредитного ринку включають комплекс правових, організаційних, регуляторних та соціокультурних елементів, які впливають на формування та функціонування цього ринку. Ключові інституційні фактори, що впливають на розвиток кредитного ринку, наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Вплив інституційних факторів на розвиток кредитного ринку

Фактор	Сутність
Законодавство та регуляція	Якість та зрозумілість законодавства, яке регулює кредитний ринок, є ключовим фактором для забезпечення довіри учасників ринку та його стабільності. Це стосується не лише правил позичальних операцій, а й норм, що регулюють страхування депозитів, банківську діяльність та інші аспекти фінансового сектору.
Інституційні одиниці	Банки, кредитні установи та інші фінансові організації грають роль посередників у процесі надання та управління кредитами. Їхні можливості, ресурси та ризики визначають структуру та

	доступність кредитних послуг.
--	-------------------------------

Продовження табл. 3.1

Ринкова конкуренція	Рівень конкуренції на ринку має значний вплив на вартість кредитів та умови їх надання. Там, де конкуренція висока, банки змушені знижувати відсоткові ставки та пропонувати більш вигідні умови для клієнтів, щоб залучити нових позичальників та зберегти існуючих
Інформаційна та технологічна інфраструктура	Розвинена інформаційна база та технологічна інфраструктура дозволяють здійснювати швидке та ефективне обслуговування позичальників та інвесторів, сприяючи розвитку ринку
Соціокультурні фактори	Культурні норми, вірування та підходи до грошей, боргів та ризиків також можуть впливати на споживачів та інвесторів, що беруть кредити
Політичні та економічні структури	Політичні реформи, стабільність економічних умов та гарантії власності можуть створювати сприятливий клімат для розвитку кредитного ринку.

Джерело:[24]

У контексті зростання фінансової глобалізації та розширення кредитно-інвестиційної діяльності міжнародних корпорацій та транснаціональних банків, важливо використовувати нові підходи для залучення кредитних коштів у розвиток національної економіки. Одним із перспективних напрямків є інтеграція до світового фінансового ринку. Застосування різних методів та механізмів кредитування та інвестування виробництва, а також диверсифікація джерел фінансових ресурсів, може знизити ризики втрати фінансової підтримки розвитку економіки України [25].

Проте, кредитно-інвестиційна підтримка розвитку вітчизняного виробництва з боку іноземних кредитних організацій стикається зі значними проблемами. Серед них: несприятливий інвестиційний клімат в Україні, недорозвинений фондовий ринок, економічний спад, високий рівень

корупції, бюрократичність у діяльності державних установ, низький правовий захист бізнесу, політична та законодавча нестабільність, валютні та фінансові ризики, злочинність, соціальні проблеми та інфраструктурні обмеження. До того ж, відсутність довіри до органів державної влади та фінансових установ додатково ускладнює ситуацію.

Початок військового конфлікту на сході України у 2014 році суттєво вплинув на кредитний ринок країни. Війна призвела до значних змін у фінансовій системі, включаючи кредитні установи та банки. Основні наслідки війни для кредитного ринку можна розглядати у кількох аспектах.

По-перше, війна призвела до зменшення кредитної активності через погіршення економічної ситуації в країні та зниження обсягів виробництва та споживання. Це призвело до скорочення кредитної активності банків, оскільки підприємства та населення стали менш зацікавленими у залученні кредитів на розширення бізнесу або особисті цілі.

По-друге, зростання частки непрацюючих кредитів у банківському секторі стало помітною проблемою. На 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів складала 38%, порівняно з 30% на початку 2022 року. Обсяг непрацюючих кредитів зростає з 87 млрд грн до 432 млрд грн. Банки також зазнали значних кредитних втрат, оскільки обсяги відрахувань в резерви під кредити перевищили 100 млрд грн і становлять понад 12% кредитного портфеля, що банки мали наприкінці лютого 2022 року [27].

Потенційні втрати у кредитному портфелі внаслідок війни, економічної кризи та енергетичного терору з боку країни-агресора можуть досягти 30%. Воєнний конфлікт породив значні економічні труднощі, особливо у районах, що безпосередньо постраждали від війни, що призвело до зростання кредитного ризику. Це змусило банки бути обережнішими при видачі кредитів, зменшуючи їх обсяги та підвищуючи процентні ставки.

Також війна спричинила збільшення простроченої заборгованості, оскільки економічна нестабільність призвела до зниження доходів та зростання безробіття. Це призвело до проблем для банків та підвищення їх

обережності щодо нових кредитів. Крім того, зниження ліквідності банків стало наслідком потреби у фінансуванні реконструкції та відновлення економіки в постраждалих районах. Банки почали залежати від додаткових ресурсів, включаючи залучення зовнішніх фінансових джерел від Національного банку [28].

3.2. Напрями оптимізації функціонування кредитного ринку в Україні

Для подолання проблем та стимулювання подальшого розвитку кредитного сектору необхідно удосконалювати стратегічний підхід до управління фінансовою системою. По-перше, важливо звернути увагу на поліпшення інвестиційного клімату шляхом спрощення адміністративних процедур та створення сприятливого правового середовища для бізнесу. Крім того, реформа фінансового сектору, зокрема банківського, може забезпечити більш ефективний нагляд, зменшення ризиків та покращення стабільності системи. Далі, розробка нових фінансових інструментів та продуктів може розширити доступ до кредиту для підприємств та населення.

Підтримка розвитку малих та середніх підприємств також грає важливу роль у стимулюванні розвитку кредитного сектору. Це може включати надання фінансової підтримки, консультацій та навчання для підприємців, а також створення спеціальних кредитних програм для цієї категорії підприємств. Збільшення прозорості та відкритості у діяльності кредитних установ є ще одним ключовим аспектом, що може забезпечити довіру до фінансової системи та зменшити ризики.

Загалом, ці заходи можуть сприяти покращенню ефективності та стабільності кредитного сектору, забезпечуючи стійкий та здоровий розвиток фінансової системи.

Для подолання проблем та стимулювання подальшого розвитку кредитного сектору можна розглянути кілька можливих шляхів:

1. Покращення інвестиційного клімату: уряд може вжити заходів для поліпшення інвестиційного клімату, включаючи спрощення адміністративних процедур, зменшення бюрократії та створення сприятливого правового середовища для бізнесу. Це може залучити більше іноземних інвесторів та підтримати внутрішній бізнес.

2. Реформа фінансового сектору: Уряд може провести реформу банківського та фінансового сектору, щоб забезпечити більш ефективний нагляд, зменшити ризики та покращити стабільність системи. Це може включати зміни в законодавстві, політиці регулювання та збільшення прозорості.

3. Створення нових фінансових інструментів: Розвиток нових фінансових інструментів та продуктів може сприяти розширенню доступу до кредиту для підприємств та населення. Це може включати розробку інноваційних кредитних продуктів, а також розширення ринку облігацій та іпотечних кредитів.

4. Стимулювання розвитку малих та середніх підприємств: Підтримка малих та середніх підприємств може стимулювати розвиток кредитного сектору. Це може включати надання фінансової підтримки, консультацій та навчання для підприємців, а також створення спеціальних кредитних програм для цієї категорії підприємств.

5. Збільшення прозорості та відкритості: Забезпечення прозорості та відкритості в діяльності кредитних установ може збільшити довіру до фінансової системи та зменшити ризики. Це може включати публікацію інформації про умови кредитування, вартість послуг та рівень процентних ставок.

Для оптимізації використання кредитних ресурсів ринкових кредиторів важливо розробити ефективний механізм відсіву проблемних активів у кредитних установах ринку. Цього можна досягти шляхом впровадження

заходів, передбачених у Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2022 року:

1. Підвищення ефективності системи виявлення потенційно проблемних суб'єктів ринку.

2. Стандартизація та підвищення ефективності інструментів регуляторів для роботи з неефективними суб'єктами ринку та розвиток інституту куратора фінансової установи.

3. Покращення ефективності процесів управління кредитним ризиком, включаючи управління заставами, при оздоровленні або ліквідації неефективних учасників ринку та розвиток інституту ліквідатора фінансової установи.

4. Впровадження практики акумуляції непрофільних активів у спеціалізованих фондах управління.

5. Розробка інструментів для нормалізації платіжної дисципліни боржників за проблемними активами.

Для вдосконалення функціонування кредитного ринку, слід вжити ряд заходів організаційного характеру, які сприятимуть підвищенню якості ринкового середовища загалом та підвищенню ефективності кредитної діяльності всіх учасників ринку. Зокрема:

- Покращення макропруденційного нагляду.
- Стимулювання розвитку інструментів кредитного ринку.
- Оприлюднення рейтингових оцінок фінансових установ.
- Удосконалення порядку розкриття публічної інформації.
- Введення вимог щодо кваліфікації працівників, які надають кредити та беруть участь у відборі позичальників.

Ініціювання створення допоміжних структур кредитної кооперації, таких як стабілізаційні фонди, що забезпечуватимуть можливість надання фінансової допомоги кредитним спілкам.

Ці інституційно-організаційні заходи сприятимуть розвитку сучасних форм кредитування, одночасно підвищуючи механізми захисту прав кредиторів та позичальників.

Також важливим напрямком є реалізація соціально-маркетингових заходів:

- Розробка соціальної піар-кампанії для відновлення довіри населення до банків.

- Пропагування заощаджувальної моделі поведінки населення.

- Запровадження відповідальності за створення негативного інформаційного середовища.

- Впровадження програм з фінансової грамотності у навчальних закладах та через ЗМІ для широкого загалу населення.

Для стимулювання подальшого розвитку кредитного сектору можна розглянути кілька можливих шляхів. По-перше, покращення інвестиційного клімату шляхом спрощення адміністративних процедур та створення сприятливого правового середовища може залучити більше іноземних інвесторів та підтримати внутрішній бізнес. Далі, реформа банківського та фінансового сектору може забезпечити більш ефективний нагляд, зменшення ризиків та покращення стабільності системи.

ВИСНОВКИ

Кредитний ринок є механізмом, що встановлює зв'язки між підприємствами та громадянами, які потребують фінансових ресурсів, і тими, хто може надати ці кошти на певних умовах. Крім того, кредитний ринок є об'єднанням ринків різних платіжних засобів. У розвинених ринкових економіках кредитні угоди забезпечуються, з одного боку, кредитними установами, такими як комерційні банки, які беруть у борг і надають позички, і з іншого боку, інвестиційними організаціями, які випускають і обертають різні боргові зобов'язання на спеціалізованому ринку цінних паперів.

Маслова С. О. визначає кредитний ринок як механізм, через який встановлюються взаємовідносини між тими, хто потребує фінансових ресурсів, і тими, хто може надати необхідні кошти на певних умовах. Це дозволяє розглядати кредитний ринок як специфічну сферу економічних відносин, де об'єктом операцій є капітал, наданий у позику на визначених умовах. Для функціонування кредитного ринку необхідні кредитори, що мають тимчасово вільні грошові кошти, і позичальники, які здатні вчасно та повністю виконати свої зобов'язання перед кредиторами. Важливою умовою функціонування кредитного ринку також є наявність системи регулювання цих відносин [1].

Економічне середовище дозволило науковцям виділити п'ять основних функцій кредитного ринку. Перша функція полягає в обслуговуванні товарного обігу через кредит, що сприяє безперервності економічних процесів і зменшує тимчасові розриви між виробництвом та реалізацією продукції. Друга функція полягає в акумуляції грошових заощаджень підприємств, населення, держави та іноземних клієнтів, створюючи основу для фінансового розвитку та інвестиційної діяльності.

Третя функція кредитного ринку включає трансформацію грошових фондів безпосередньо в позиковий капітал і їх використання у вигляді капіталовкладень для підтримки та розвитку виробничих потужностей. Четверта функція забезпечує обслуговування держави та населення як джерело позикового капіталу для покриття державних і споживчих потреб, що дозволяє фінансувати дефіцит бюджету та задовольняти споживчі запити. Нарешті, п'ята функція полягає в прискоренні концентрації та централізації капіталу, що сприяє утворенню потужних фінансово-промислових груп, підвищуючи конкурентоспроможність економіки та стимулюючи її розвиток.

Наша дослідницька робота фокусується на банку АТ "А-Банк", що був заснований 30 жовтня 1992 року та занесений до державного реєстру комерційних банків. Місія цього банку полягає в оперативному наданні кредитів населенню без потреби у заставі або поручителі. Основна мета банку - увійти до перших п'ятнадцяти фінансових установ України за обсягом залучених вкладів населення та споживчого кредитування, завдяки впровадженню програм високодохідного кредитування при 100% ресурсній достатності.

На сучасному етапі АТ "А-Банк" відіграє ключову роль на банківському ринку та є одним із провідних банків в Україні. Банк пропонує різноманітні банківські послуги для фізичних та юридичних осіб, з основним акцентом на підтримку малого та середнього бізнесу та корпоративного сектора ринку. На внутрішньому ринку банківських послуг "А-Банк" відомий як фінансово стійкий та надійний банк, що пропонує широкий спектр європейських послуг та високу якість обслуговування.

Аналіз кредитного портфелю та оцінка кредитного ризику в АТ «АКЦЕНТ-БАНК» є ключовими елементами стратегічного управління цією фінансовою установою. Оцінка кредитного портфелю передбачає дослідження складу та характеристик кредитів, наданих клієнтам банку. Цей аналіз включає докладне вивчення кожного кредиту, його обсягу, строків, ставок, а також рівня ризику, пов'язаного з кредитними операціями.

Оцінка кредитного ризику допомагає банку визначити його можливість здійснення кредитування з мінімальними ризиками. Цей процес включає аналіз платоспроможності та кредитного історичного портрета клієнтів, а також врахування економічних та фінансових факторів, які можуть вплинути на їхню спроможність повернути кредит.

Основні складові аналізу кредитного портфелю включають визначення ризику концентрації, оцінку якості кредитів, аналіз макроекономічного середовища та оцінку здатності клієнтів погасити свої зобов'язання в майбутньому.

Розглядаючи таблицю структури кредитів за видами економічної діяльності у АТ «АКЦЕНТ-БАНК» на кінець 2022 та 2023 років, можна виокремити декілька ключових аспектів.

По-перше, очевидно, що торгівля та виробництво залишаються основними сегментами, які складають значну частку в загальній сумі кредитів. Торгівля, хоча і зменшилася з 34,3% у 2022 році до 30,9% у 2023 році, проте виробництво зросло з 34,7% до 39,1%.

По-друге, сільське господарство, мисливство та лісове господарство також показують зростання з 10,7% до 12,5%, що свідчить про збільшений інтерес банку до цих галузей.

По-третє, варто відзначити, що обсяг кредитів, наданих фізичним особам, зменшився з 4,4% до 2,1%, що може бути пов'язано зі змінами у фінансових умовах або стратегічними перетвореннями у кредитній політиці банку.

По-четверте, діяльність туристичних агентств також зросла з 3,3% до 4,3%, що може вказувати на певні тенденції у розвитку сектору туризму.

Загалом, ці зміни в структурі кредитного портфелю вказують на гнучкість банку у пристосуванні своєї стратегії фінансування до змін в економічному середовищі та потребах клієнтів.

Кредитний ринок вважається основним показником економічного стану країни. У світлі глобальної фінансової кризи, головною метою є

забезпечення стабільності кредитних ринків, зокрема, банківського сектору. Ця стабільність у майбутньому буде залежати від складного набору формальних (конституційних, законодавчих, інституційних) та неформальних правил, що визначають його функціонування.

Для подолання проблем і спонукання подальшого розвитку кредитного сектору можна вивчити кілька можливих шляхів. По-перше, поліпшення інвестиційного клімату через спрощення адміністративних процедур та створення сприятливого правового середовища може залучити більше іноземних інвесторів та підтримати внутрішній бізнес. Далі, реформа банківського та фінансового сектору може забезпечити ефективний нагляд, зниження ризиків і поліпшення стабільності системи. Розвиток нових фінансових інструментів може розширити доступ до кредиту для підприємств та населення, а підтримка малих та середніх підприємств може сприяти розвитку кредитного сектору. Збільшення прозорості та відкритості в діяльності кредитних установ також може знизити ризики і підвищити довіру до фінансової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маслова С.О. Фінансовий ринок: навч. посіб. / С.О. Маслова, О.А. Опалов. Львів: Новий світ, 2002. 304 с.
2. Ходаковська В.П. Ринок фінансових послуг: Теорія і практика : навч. посіб. / Ходаковська В.П., Беляєв В.В. К.: ЦУЛ, 2002. 616 с
3. Власо Д.В. Генезис формування поняття «ринок». Економіка АПК. 2009. № 4. С. 121–124
4. Шелудько В. Фінансовий ринок: підручник. К.: Знання, 2015. 535 с.
5. Шишкіна О.В., Дубина М.В. Гроші та кредит: навч. посіб. Чернігів: Вида-вець Брагинець О.В., 2016. 692 с.
6. Courchane M., Zorn P. Consumer Credit Literacy: What Price Perception. *Journal of Economics and Business*. 2008. 60. P. 125–138
7. Doan T., Gibson J., Holmes M. Impact of Household Credit on Education and Healthcare Spending by the Poor in Peri-Urban Areas, Vietnam. *Journal of Southeast Asian Economies*. 2014. Vol. 31(1). P. 87–103.
8. Ranjula B. The demand and supply of credit for households. *Applied Economics*. 2007. Vol. 39(21). P. 2681–2692.
9. Sági J., Lentner C. Post-crisis trends in household credit market behavior: evidence from Hungary (Literature review). *Banks and Bank Systems*. 2019. Vol. 14(3). P. 162–174.
10. Гонта О.І., Дубина М.В., Пархоменко І.А. Особливості функціонування кре-дитної системи та її сучасний розвиток в Україні. Фінансові дослідження. 2017. No 2 (3). URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/84.pdf>. (дата звернення 23.05.2024)
11. Жаворонок А.В. Концептуальні засади обґрунтування сутності кредитного ринку. *Науковий вісник Полісся*. 2021. No 1 (22). С. 127-140.
12. Жаворонок А.В. Проблеми вдосконалення механізму банківського кре-дитування як засобу стимулювання розвитку ринку кредитних послуг в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2020. No 1 (38). С. 196-201.

13. Жаворонок А. Тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні. Га-лицький економічний вісник. 2020. Т. 63, № 2. С. 145-155.
14. Івасів Б.С. Гроші та кредит : підруч. / Б.С. Івасів; Національний банк України. М-во освіти і науки України. Тернопільська академія народного господарства. – Тернопіль : Карт- бланш, 2005. – 527 с.
15. Сич Є.М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Є.М. Сич, В.П. Льчук, Н.І. Гавриленко. – К. : ЦУЛ, 2012. – 428 с.
16. Миськів Г.В. Функції кредитного ринку та їх еволюція / Г.В. Миськів // Часопис економічних реформ. – 2014. – №1. – С. 43-48.
17. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України/ О. І. Барановський // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 75-87.
18. Вовчак О. Д. Діяльність вітчизняних кредиторів на кредитному ринку України / О. Д. Вовчак, Г. В. Миськів // Вісник Університету банківської справи НБУ (м. Київ), 2014. – №3(21). – С.49–53.
19. Дмитренко М. Г. Кредитування і контроль : навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях) / М. Г. Дмитренко, В. С. Потлатюк. — Кондор, 2005. — 296 с.
20. Д'яконова І. І. Теоретико-методологічні основи функціонування банківської системи України : монографія / І. І. Д'яконова. — Суми : Університетська книга, 2007. — 400 с.
21. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави в нестабільних ринкових економічних системах. / Я. А Жаліло. — К. : НІСД, 1999. — 144 с
22. Гончар, С. Й. Формування моделей кредитно-інвестиційної політики в національній економіці / С. Й.Гончар: дис. на здобуття наук. ступ. д-ра філософії: 051. Львів, 2021. –234 с.
23. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. – Київ: Державна служба статистики України, 2021. –151 с.
24. Лепак, Р.І. Тенденції розвитку і перспективи промислово-фінансових груп в Україні / Р. І. Лепак //Науковий вісник НЛТУ. –2008. – Вип. 18.9. –С. 233-239.5

25. Лещук, В.П. Удосконалення управління фінансовим капіталом фінансово-промислової групи / В. П. Лещук //Науковий вісник НЛТУ. –2012. –Вип. 22.9. –С. 158-161.

26. Швець, О.Ю. Вплив політики НБУ на стан грошово-кредитного ринку України в сучасних умовах трансформації банківської системи [Електронний ресурс]//Ефективна економіка. –2017. –№ 9.

27. Дроботя Я. А., Бражник Л. В., Дорошенко О. О. Диджиталізовані інновації банківського бізнесу. Економіка та суспільство. 2021. № 23

28. Коніна М., Реха К., Янковський В. Сучасний стан фінансового ринку України та шляхи його вдосконалення. Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал. 2019. Випуск 2. С. 183–192.

29. Король М.М., Співак В.О., Куліковська І.В. Сучасний стан показників української банківської системи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. № 47. С. 41–47. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/47_2023ua/10.pdf (дата звернення 10.07.2024).

30. Третяк Н.М., Швець Н.В. Трансформація європейського досвіду щодо банківського кредитування аграрного сектора України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. № 44. С. 103–108.

31. Шеверя Р.В., Стеблак Д.М. Вплив валютно-фінансових та кредитних інституцій на розвиток сучасного міжнародного бізнесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. № 43. С. 168–172.

ДОДАТОК А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»

ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
(у тисячах гривень)

	Статутний капітал	Емісійний дохід	Резерв переоцінки будівель	Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів	Резерви та інші фонди банку	Нерозподілений прибуток	Усього власного капіталу
Сальдо на 1 січня 2017 р.	212 950	41	13 082	2 224	44 314	69 425	342 036
Прибуток за 2017 рік	-	-	-	-	-	278 861	278 861
Інший сукупний дохід:	-	-	-	-	-	-	-
Чиста зміна справедливої вартості інвестиційних цінних паперів за вирахуванням податків	-	-	-	6 590	-	-	6 590
Переоцінка будівель за вирахуванням податків	-	-	320	-	-	-	320
Усього іншого сукупного доходу	-	-	320	6 590	-	-	6 910
Усього сукупного доходу за рік	-	-	320	6 590	-	278 861	285 771
Формування резервних та інших фондів банку	-	-	-	-	5 860	(5 860)	-
Спрямовання прибутку на збільшення статутного капіталу	110 241	-	-	-	-	(110 241)	-
Амортизація переоцінки основних засобів	-	-	(441)	-	-	441	-
Сальдо на 31 грудня 2017 р.	323 191	41	12 961	8 814	50 174	232 626	627 807
Вплив застосування МСФЗ 9 (Примітка 2(в))	-	-	-	-	-	(57 827)	(57 827)
Сальдо на 1 січня 2018 р.	323 191	41	12 961	8 814	50 174	174 799	569 980
Прибуток за 2018 рік	-	-	-	-	-	547 632	547 632
Інший сукупний дохід:	-	-	-	-	-	-	-
Чиста зміна справедливої вартості фінансових активів за вирахуванням податків	-	-	-	4 150	-	-	4 150
Переоцінка будівель за вирахуванням податків	-	-	38	-	-	-	38
Усього іншого сукупного доходу	-	-	38	4 150	-	-	4 188
Усього сукупного доходу за рік	-	-	38	4 150	-	547 632	551 820
Формування резервних та інших фондів банку	-	-	-	-	13 966	(13 966)	-
Амортизація переоцінки основних засобів	-	-	(450)	-	-	450	-
Виплата дивідендів власникам	-	-	-	-	-	(214 456)	(214 456)
Сальдо на 31 грудня 2018 р.	323 191	41	12 549	12 964	64 140	494 459	907 344

Ця фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 22 квітня 2019 р. і підписана від його імені:

Ю.В. Кандауров
Голова ПравлінняІ.Ф. Маркова
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
(у тисячах гривень)

(у тисячах гривень)	Примітка	Вихідна класифікація згідно з МСБО 39	Нова класифікація згідно з МСФЗ 9	Вихідна балансова вартість згідно з МСБО 39	Нова балансова вартість згідно з МСФЗ 9
Фінансові активи					
Грошові кошти та їх еквіваленти	10	Кредити та дебіторська заборгованість	За амортизованою вартістю	517 980	517 938
Кредити клієнтам	11	Кредити та дебіторська заборгованість	За амортизованою вартістю	3 281 043	3 231 550
Депозитні сертифікати НБУ		Кредити та дебіторська заборгованість	За амортизованою вартістю	390 238	390 238
Інвестиційні цінні папери – дольові	12	Наявні для продажу	За FVOCI	23 578	23 578
Інші фінансові активи	14	Кредити та дебіторська заборгованість	За амортизованою вартістю	75 950	75 013
Всього фінансових активів				4 288 789	4 238 317
Фінансові зобов'язання					
Депозити та залишки коштів інших банків		За амортизованою вартістю	За амортизованою вартістю	1	1
Поточні рахунки та депозити клієнтів	15	За амортизованою вартістю	За амортизованою вартістю	3 674 382	3 674 382
Інші фінансові зобов'язання	16	За амортизованою вартістю	За амортизованою вартістю	93 539	93 539
Резерв під зобов'язаннями				7 355	7 355
Всього фінансових зобов'язань				3 767 922	3 767 922

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
(у тисячах гривень)

	Балансова вартість за МСБО 39, на 31 грудня 2017 року	Ефект від переходу на МСФЗ 9 на 1 січня 2018 року	Балансова вартість за МСФЗ 9, на 1 січня 2018 р.
Фінансові активи			
<i>За амортизованою вартістю</i>			
Грошові кошти та їх еквіваленти	517 980	(42)	517 938
Кредити клієнтам	3,281 043	(49 493)	3 231 550
Депозитні сертифікати НБУ	390 238	-	390 238
Інші фінансові активи	75 950	(937)	75 013
Усього, що оцінюються за амортизованою вартістю	4 265 211	(50 472)	4 214 739
Інвестиційні цінні папери	23 578	-	23 578
Усього оцінюваних за FVOCI	23 578	-	23 578
Резерви за зобов'язаннями	-	7 355	7 355
Нерозподілений прибуток	232 626	(57 827)	174 799

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
(у тисячах гривень)

<i>(у тисячах гривень)</i>	Резерв збитків від зменшення корисності та інші резерви		
	31 грудня 2017 року (МСБО 39/МСБО 37)	Зміна основи оцінки	1 січня 2018 року (МСФЗ 9)
Кредити та дебіторська заборгованість за МСБО 39/фінансові активи за амортизованою вартістю згідно з МСФЗ 9 (включає грошові кошти та їх еквіваленти, кредити клієнтам, інші фінансові активи)	432 707	50 472	483 179
Усього, що оцінюються за амортизованою вартістю	432 707	50 472	483 179
Випущені зобов'язання з надання кредитів і видані фінансові гарантії	-	7 355	7 355

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
(у тисячах гривень)

4. Чисті процентні доходи

	2018	2017
Процентні доходи, розраховані з використанням методу ефективного відсотка		
Кредити клієнтам	1 580 650	1 248 987
Депозитні сертифікати НБУ	69 764	19 718
Грошові кошти та їх еквіваленти	1 426	3 227
Кредити іншим банкам	-	3
Інші	-	2
	1 651 840	1 271 937
Процентні витрати		
Поточні рахунки та депозити клієнтів	(449 331)	(429 945)
Депозитні сертифікати та векселі	-	(17)
Субординовані позики	-	(4 534)
	(449 331)	(434 496)

5. Комісійні доходи

Нижче у таблиці представлена інформація про суму комісійних доходів за договорами з клієнтами, що належать до сфери застосування МСФЗ 15, у розрізі основних видів комісійних доходів.

	2018	2017
Розрахунково-касові послуги фізичним особам	108 383	89 809
Зняття грошових коштів	106 984	86 801
Розрахунково-касові послуги банкам	31 427	21 926
Розрахунково-касові послуги корпоративним клієнтам	8 272	7 085
Агентські послуги з страхування	5 663	4 832
Видача гарантій та відкриття акредитивів	109	15
Інші	540	362
Усього комісійних доходів	261 378	210 830
Комісійні витрати	(77 547)	(31 954)
Чисті комісійні доходи	183 831	178 876